

The Rabbi Forgot to Count/Yehoshua Grunstein

A] Introduction

שולחן ערוך [או"ח תפ"ט/ח]- אם שכח לברך באחד מהימים...סופר בשאר ימים בלא ברכה.

הסבר המשנה ברורה [שם ל"ו-ל"ז]- כדעת הרבה פוסקים דאין ספירת הימים מעכבין זה את זה, וכל יומא ויומא מצוה בפ"ע היא: "בלא ברכה" - לחוש למ"ד דספירת שבע שבתות תמימות בעינן והא ליכא, דהא חסר חד יומא.

תוספות [מנחות ס"ו. ד"ה זכר למקדש]- עוד פסק בהלכות גדולות שאם הפסיק יום אחד ולא ספר שוב אינו סופר משום דבעיא תמימות	תוספות [מנחות ס"ו. ד"ה זכר למקדש]- עוד פסק בהלכות גדולות ותימה גדולה הוא ולא יתכן. הרא"ש [פסחים י"מ"א]- כל לילה ולילה מצוה בפני עצמה.
--	--

B] Count on "Behalf" of someone else

פרי חדש [או"ח תפ"ט]- נשאלתי על דיין אחד, שהורה על מי ששכח ולא ספר לילה אחד שהדין הוא שאינו סופר עוד בברכה, שיעבור לפני התיבה ואגב שיעשה עצמו שליח ציבור ירויח שסופר בברכה, אם כיון יפה בהוראתו או לא.

<p>1 ... ומיהו כי דייקת שפיר תשכח דהוראת הדיין הלז היתה שגגה, דתנן בפרק ראווה בית דין [ראש השנה כט, א] כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתם, ואנן קיימינן למאן דסבירא ליה דכל שלא מנה בלילה שוב הפסיד הספירה, וכיון דכן אפילו דלהוי שליח ציבור ואיכא [שאינו] בקי שרוצה לצאת בברכתו מה בכך הרי הוא מברך ברכה לבטלה שהרי אינו מחוייב בה, וגם השומע ממנו לא יצא, ואין לומר נהי דלאו בר ספירה הוא אבל מכל מקום מחוייב בדבר קרינן ביה, ליתא דגרסינן בירושלמי דמגילה [פ"ב הלכה ג] דבן עיר אינו מוציא בן כרך לפי שאינו מחוייב בדבר, אף על גב דאי איהו הוה בעי הוה מצי למעקר דירתו ליל ט"ו והיה מתחייב כאן וכאן כדאיתא התם (בפ"ק), וכל שכן בנידון דידן דלאו בר חיובא הוא כלל.</p> <p>2 ... אמנם אחר קצת עיון אין זה כלום, דההיא דב"י סימן תקפ"ה שאני לפי שהראשון היה מחוייב בדבר, ולפיכך כל שהוציא אחרים אף על פי שסתם אזנו הרי אין ברכתו לבטלה, אבל בנידון דידן כיון שאינו מחוייב בדבר אסור לענות אחריו אמן, ומי שעונה אחריו אמן לא הויא עניה ואינו יוצא כלל בברכתו, וכן כתב הרמב"ם בפרק א' מהלכות ברכות [הלכה יא]</p>	<p>1 והשבתי, לכאורה יראה דשפיר הורה, ולא מבעיא אם יש בקהל אחד שאינו בקי, שהרי אין ברכתו לבטלה, מכיון שמוציא את אחרים, אלא אפילו כולם בקיאים ומברכים לעצמם מצי לברוכי וכההיא שכתב הרמב"ם [שו"ת פאר הדור סימן קמח], פסק המחבר [לעיל סימן קכ"ד דין ג] דקהל שכולם בקיאים בתפלה דאע"פ כן שליח ציבור חוזר ומתפלל, וכן ברכת מעין שבע וקידוש של בית הכנסת מברכין להו בכל גוונא והכא נמי דכוותא.</p> <p>2 ...ומיהו לכאורה הוה מצינן למשכח תקנתא להך גברא, שיכוין להוציא את חבריו אפילו בקי... ושיענה אחריו "אמן" דעניית "אמן" חשיבא כמוציא ברכה מפיו דמי, וברכת המברך לא הויא לבטלה, כיון דאיכא אחר שיוצא בברכתו, וכמו שכתב הב"י בסימן תקפ"ה [ש, ב ד"ה ומ"ש רבינו וכברה] על מי שבירך ואינו יכול לתקוע שתוקע השני בלא ברכה, וכיון שהשני יוצא בברכתו אף על פי שלא יצא הוא בתקיעת השני כגון שסתם אזניו ולא שמע התקיעה לא היה ברכתו לבטלה, עכ"ל. והכא נמי כיון שהשני יוצא בברכתו בעניית אמן לא הויא ברכתו ברכה לבטלה. ...</p>	<p>שו"ת שבט הלוי [ג/צ"א]- רב מנהיג בעירו ששכח באחד הימים של ספה"ע לספור הספירה ע"י שלא התפלל בביהכ"נ, ונשאלתי מה יעשה בשאר הימים, כי הוא רגיל לספור ברבים, וישנו כבוד התורה ובזיון אם לא יספור... בענייתי במקום הדחק כזה אפשר לסמוך על דעת הראשונים שכל יום היא מצוה בפני עצמה, ויספור בשאר ימים בברכה, וכבר ידוע שהיו גדולים שעשו מעשה גם בלי זה לספור השאר בברכה, ואף על פי שאין לעשות כן..., מ"מ במקרה זה שישנו כבוד התורה וכבוד הצבור אפשר לסמוך בזה..., וכבר ידוע מש"כ הש"ך יו"ד סי' רמ"ב שבשעת הדחק דברבנן אפשר לסמוך על דעת יחיד.</p>
---	---	---

ולפיכך איני רואה תקנה לזה אלא שיאמר לחבירו שיכוין להוציא מברכת העומר ויוצא אפילו הוא בקי, ומעתה אפשר שיהיה הלכה כמאן דאמר לא הפסיד הספירה דכל לילה ולילה מצוה אחת בפני עצמה היא, ומרויח הברכה במה ששומעה מחבירו ומכוין לצאת, נראה לי:

C] Count with the "other" version

<p>שולחן ערוך [או"ח תפ"ט/א]- וסופר הימים והשבועות. כיצד? ביום הראשון אומר: "היום יום אחד בעומר, עד שמגיע לשבעה ימים ואז יאמר: היום שבעה ימים שהם שבוע אחד (בעומר), וביום שמיני יאמר: היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד (בעומר), וכן עד שיגיע לארבעה עשר ימים: היום ארבעה עשר ימים שהם שני שבועות (בעומר), ועל דרך זה מונה והולך עד מ"ט יום.</p> <p>לבוש [או"ח תפ"ט]- ונ"ל שלא יאמר שהיום יום אחד או שהיום שני ימים, שא"כ היה משמעו ברוך אתה ה' שצוני לומר שהיום כך וכך בעומר, והיה משמעותו שבפרט יום הזה לעולם הוא כך וכך לעומר ואין זו אמת, אלא יאמר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על ספירת העומר היום יום אחד או שני ימים וכו', ומשמעות הלשון הוא כך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על ספירת העומר בכלל, וכיון שצונו כן הריני מקיים מצותו ועכשיו אני סופר ואומר היום יום כך וכך וכו', כן נ"ל. וכן הוא משמעות לשון הטור.</p>	<p>אליה רבה [תפט/ז]- באליה זוטא [סק"ד] הבאתי כמה פוסקים הנוסחאות שהיום, לכן הנהגין כן אין למחות בידיהם, אליה זוטא [תפט/ד]- ברוקח סי' רצ"ד וספר תניא [סי' נ] ומהרי"ל [אות טו] כתבו הנוסחא שהיום, ומ"מ בשאר פוסקים כתבו היום: החק יעקב [ט]- הסכמת האחרונים שלא יאמר שהיום, ובאמת מי שאומר שהיום לא אשתבש, די ש' לו על מי לסמוך: הרוקח, תניא ומהרי"ל...</p>	<p>מרדכי [מסכת מגילה, סימן תת"ג]- 1) אבל רבינו אפרים פי' מצוה למימני יומי עד שיגיע לכלל שבוע כגון שהיום ז' ימים שהם שבוע א' אבל בח' וט' וי' א"צ למנות עם השבוע הבא יום של שבוע שעבר אלא הכי מברך; "על ספירת העומר שהן שבוע אחד ויום אחד, ואין צריך לומר שהיום ח' ימים, שכבר מנאם בשבוע שעבר וכן לט' ולי' וכן כל הסדר אבל שבוע צריך להזכיר עם כולן. 2) אבל בתשובת הגאון מצא ראבי"ה דשבוע לא צריך למימני עד סוף השבוע וכשיגיע לט' יאמר: שהיום ט' ימים וכן כל השבוע עד שיגיע לי"ד שהן שני שבועות: הרוקח 1 [הלכות פסח סימן רצד]-ברכת העומר בליל שני של פסח שהוא י"ו בניסן מברך לאחר כל תפלתו בלילה. בא"י אלהינו מ"ה אקב"ו על ספירת העומר שהיום יום אחד.</p>
--	---	---

1 רבנו אלעזר מגרמייזא (וורמייזא), נולד במגינצא בערך ב1160, תלמיד ה"יראים", מבין תלמידיו ה"האור זרוע". פרעות מסעי הצלב פגעו קשה גם בו ובמשפחתו, ובאחת הפרעות היו בין הנרצחים אשתו ובנותיו, והוא ובנו וכמה מתלמידיו נפצעו. ר' אלעזר נפטר בוורמייזא ב1230.

